

KANTAR HOFFMANN

a TNS. company

Lakossági hulladékégetési szokások Magyarországon

Elemzés a Levegő Munkacsoport
és a Magyar Szegénységellenes Hálózat
számára

2017. november 29.

A kutatás háttere és módszertana

A Kantar Hoffmann Piac- és Közvéleménykutató Kft. a Levegő Munkacsoporttal és a Magyar Szegénységellenes Hálózattal együttműködésben felmérést készített a magyar lakosság hulladékégetési szokásairól, a hulladékok megsemmisítésével kapcsolatos ismereteiről és attitűdjeiről.

Célcsoport

- A 18-65 éves lakosság nemre, korra, településtípusra és régióra reprezentatív módon

Mintanagyság

- 1000 fő

Az adatfelvétel ideje

- 2017. augusztus 4-15.

A kérdezés

- Személyesen, tablet segítségével (TAPI), kb. 10 perc

A kérdőív témái

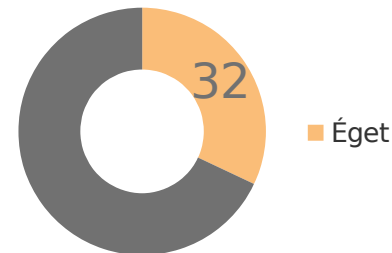
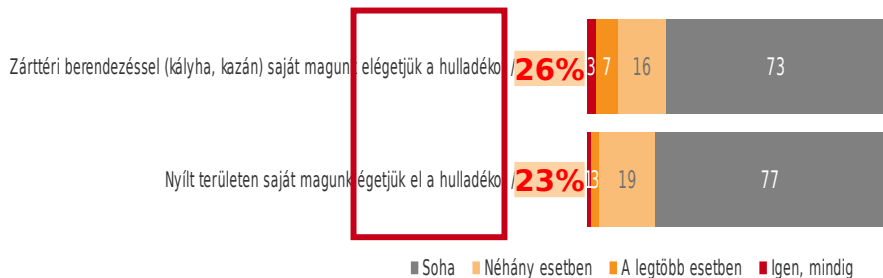
A válaszadó saját
hulladékkezelési
szokásai

Mivel találkozik a
lakókörnyezetében?

Hogyan vélekedik a
hulladékégetés
jelenségéről, illetve
annak okairól?

Valamilyen gyakorisággal a magyar lakosság harmada éget hulladékot

... az Ön háztartására mennyire jellemző?

Valamilyen gyakorisággal a magyar lakosság harmada éget hulladékot:

- Zárt téri berendezéssel (kályha, kazán) 26%
- Nyílt területen 23%

A rendszeresen égetők aránya jóval kisebb, 10%. Ők azok, akik a háztartásban felgyülemlött hulladékot, illetve szemetet minden esetben vagy legtöbbször elégetik.

A hulladék égetése felülreprezentált:

- az alapfokú végzettségűek,
- az alacsony státuszúak,
- a megyeszékhelynél kisebb városokban és a falvakban lakók között, valamint
- a zárt téri berendezéssel égetés a keleti országrészben.

Kerti és háztartási hulladékot égetnek el a legtöbben a háztartásukban

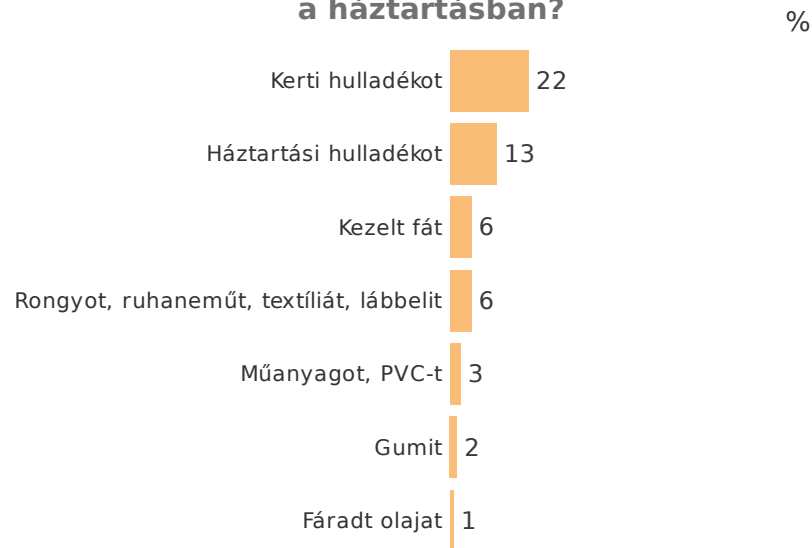
A kerti hulladék égetése széles körben elterjedt gyakorlat: minden ötödik magyar felnőtt számolt be arról, hogy ő maga szokott avart, ágakat égetni.

A második leggyakoribb otthon égetett hulladéktípus a háztartási hulladék: 13% tüzelt el ilyen típusú hulladékot az utóbbi években.

Kezelt fát és ruhaneműt a teljes magyar felnőtt lakosság 6-6%-a szokott égetni.

Műanyagot, gumit és fáradt olajat kevesen: 1-3% égetett ilyesmit a háztartásában.

Mit égettek az utóbbi néhány évben a háztartásban?

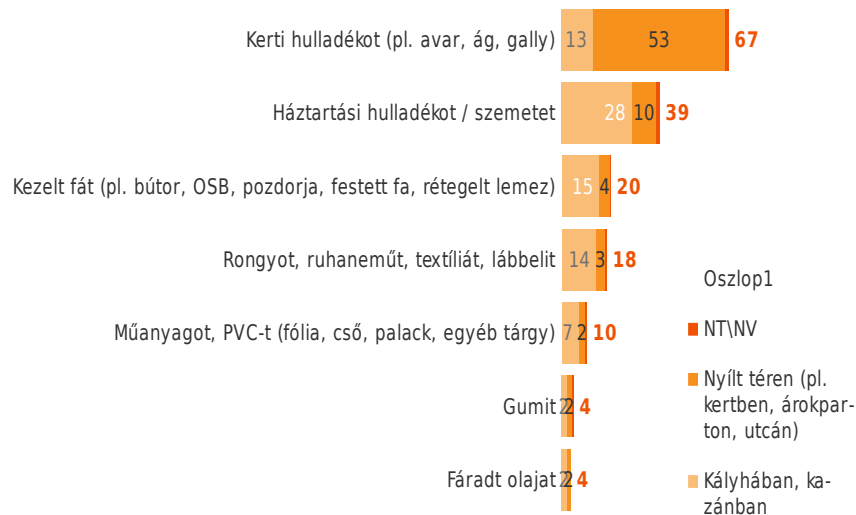
Bázis: n=1000, teljes minta

Nyílt téren jobbra a kerti hulladék elégetésére kerül sor

Kettéválik, mit égetünk jellemzően nyílt téren és mit kályhában, kazánban:

- A kerti hulladékot jellemzően nyílt téren égetik el.
- A háztartási szemét, kezelt fa, ruhanemű, műanyag elsősorban kazánban, kályhában kerül eltüzelésre.
- Ugyanakkor egyáltalán nem elhanyagolható az utóbbi anyagok nyílt téri égetése; azok aránya, akik ilyen anyagokat tüzelnek el a nyílt téren
 - a háztartási hulladék esetében 26%,
 - a kezelt fa esetében 20%,
 - a rongy, lábbeli esetében 17%,
 - a műanyag esetében 30%,
 - a gumi és a fáradt olaj esetében 50%.

Mit égettek az utóbbi néhány évben a háztartásban, és jellemzően hol szokták elégetni?

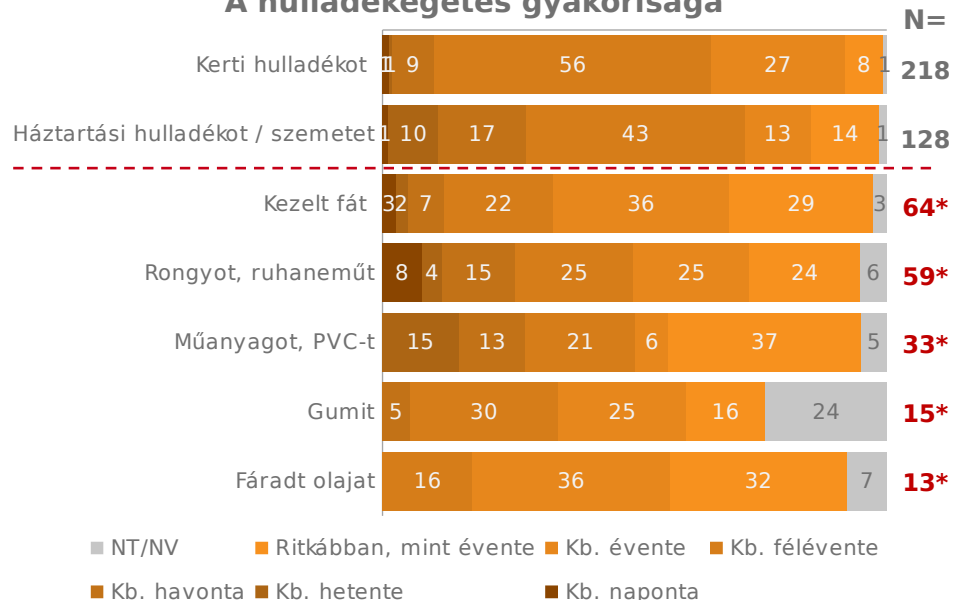
Bázis: n=323, akik valamilyen gyakorisággal égetnek hulladékot

Ugyan kerti hulladékot sokan égetnek, de ritkán, jellemzően félévente, évente

Jelentős a különbség abban, hogy milyen gyakran kerül sor az egyes hulladékfajták égetésére:

- Kerti hulladékot 82% félévente vagy évente éget – csak kb. 10%, aki napi, heti vagy havi gyakorisággal.
- Háztartási hulladékot gyakrabban éget a lakosság, kb. minden harmadik válaszadó azok között, aki elégetik a háztartási hulladékot, heti, ill. havi gyakorisággal teszi.

A hulladékégetés gyakorisága

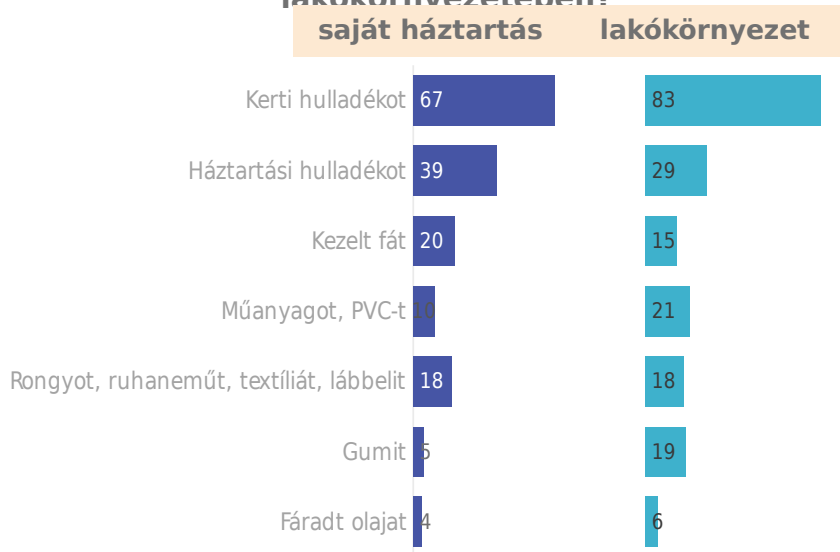

Bázis: akik égetik az adott hulladékfajtát

***Alacsony
elemszám,
indikatív
eredmények!**

Minden harmadik magyar tapasztalata, hogy lakókörnyezetében hulladékot, szemetet égettek az elmúlt egy évben

A különböző hulladékfajták közül melyeket égettek a háztartásában, illetve mit gondol, mit égettek a lakókörnyezetében?

Bázis: akik saját háztartásukban égetnek hulladékot n=323, és akik tapasztalták az elmúlt egy évben, hogy lakókörnyezetükben hulladékot/szemetet égetnek n=303

A felnőtt magyar lakosság egyharmada tapasztalta az elmúlt egy évben, hogy lakókörnyezetében mások hulladékot, szemetet égettek. Nagyobb arányban tapasztaltak lakókörnyezetükben égetést:

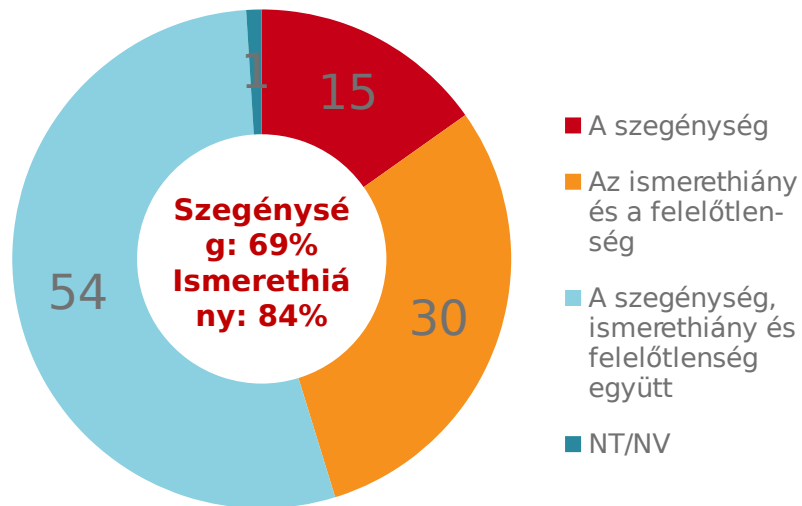
- az 55-64 évesek,
- az alacsony iskolai végzettségűek és
- a falun élők.

Annak a profilja, összetétele, hogy mit érzékelünk, mit égetnek a lakókörnyezetükben, egybevág azzal, amit a háztartások valóban égetnek:

- legnagyobb arányban *kerti hulladékot* észlelnek, vélelmeznek,
- emellett minden mást is (vegyesen) érzékelnek: *háztartási hulladék, kezelt fa, műanyag, ruhanemű, gumi* – bár jóval kisebb arányban.

A válaszadók többsége az ismerethiányt, a felelőtlenséget és a szegénységet együtt tekinti a szabálytalan lakossági hulladékégetés fő okának

Véleménye szerint mi a szabálytalan lakossági hulladékégetés fő oka?

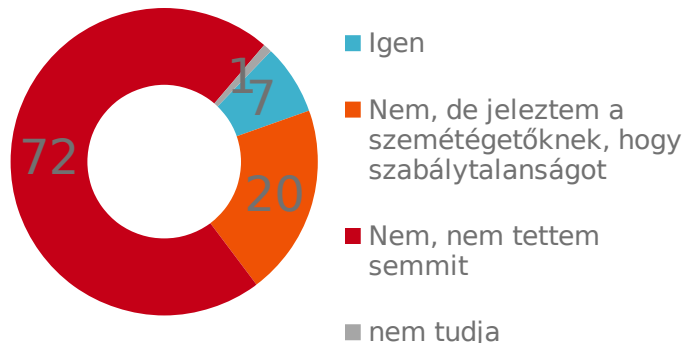

A szabálytalan lakossági hulladékégetés okát a többség komplexen látja, több tényezőnek tudja be:

- 54% szerint a szegénység, ismerethiány és felelőtlenség együttesen áll az otthoni hulladékégetés gyakorlata mögött;
- 30% elsősorban az ismerethiányt és a felelőtlenséget okolja;
- 15% vezeti vissza főként a szegénységre.

A hulladékégetést tapasztalók egynegyede jelzi az égetést, közülük a többség közvetlenül az égetést végzőknek és nem a hatóságoknak

Ön tett már bejelentést valahol, amikor szabálytalan szemét-/hulladékégetést tapasztalt?

Bázis: akik tapasztalták az elmúlt egy évben, hogy lakókörnyezetükben hulladékot/szemetet égetnek n=303

Nagyon kevesen tesznek bejelentést, a lakossági hulladékégetést tapasztalók közül (a teljes minta 30%-a) csak 7%-uk tett valaha bejelentést.

- Ennél többen, 20%-uk saját maguk szóltak a szemétegetőknek, hogy szabálytalanul égetnek.

A bejelentést tevők (a nagyon alacsony elemszám miatt csak indikatív az eredmény) arról számolnak be, hogy ugyan az esetek túlnyomó többségében történt intézkedés a bejelentés nyomán, de az égetés nem szűnt meg.

A lakossági több mint kétharmada egyetért azzal, hogy az égetésre vonatkozó jogszabályokat mindenkinek maradéktalanul be kell tartania...

jogtudatosság

Az égetésre vonatkozó jogszabályokat mindenkinek maradéktalanul be kell tartania, a szegénység sem elfogadható indok a jogsértésre

Ha valaki mások egészségére káros módon fűt, éget, akkor a hatóságknak szigorúan fel kell lépnie ez ellen

Hulladékot égetni a jogszabályok szerint kizárólag erre vonatkozó engedéllyel rendelkező égetőműben lehet

Vannak olyan hulladékfajták, amelyek esetében szabályszerű a lakossági szemétegetés, külön engedély nélkül, de vannak olyanok is, amelyek esetében ez nem megengedett

ismeret

A lakossági szemétegetés jobban szennyezi a környezetet, mint az égetőművek működése

Védi a környezetet, ha a lakosok saját maguk gondoskodnak a hulladék/szemét elégetéséről

attitűd

Már az is zavar, ha avart égetnek a szomszédban

A lakosság környezettudatos magatartásának része, hogy mindenki gondoskodjon a saját maga által megtermelt háztartási hulladék elégetéséről

Nem érdekel, hogy ki mit éget el, mindenki azt éget, azzal fűt, amivel akar

■ Top2 ■ Oszlop2 ■ Bottom2

Bottom2: egyáltalán nem ért egyet + nem ért egyet válaszok aránya
Top2: egyetért + teljesen egyetért válaszok aránya

...ezzel együtt a jogsértést elítélők közel harmada maga is éget hulladékot

Ő maga éget...

az állítással egyetértők között

az állítással egyet nem értők között

Az égetésre vonatkozó jogszabályokat mindenkinek maradéktalanul be kell tartania, a szegénység sem elfogadható indok a jogsértésre

31

36

Ha valaki mások egészségére káros módon fűt, éget, akkor a hatóságnak szigorúan fel kell lépnie ez ellen

30

37

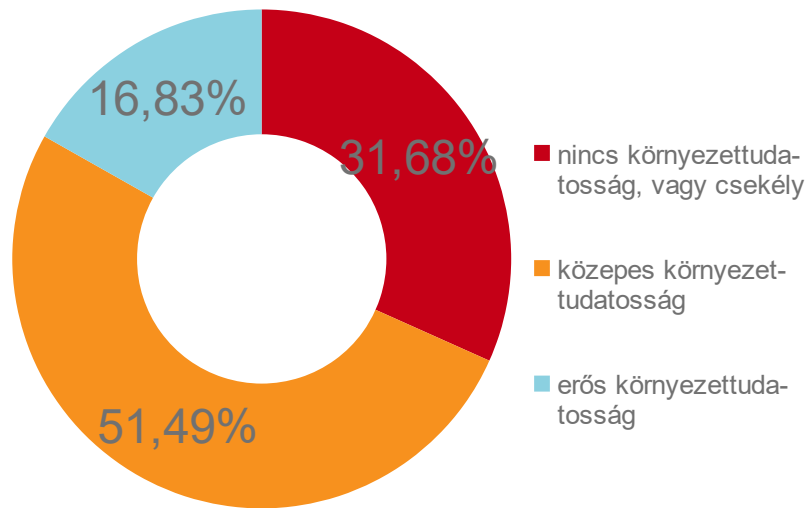
A lakossági szemétegetés jobban szennyezi a környezetet, mint az égetőművek működése

33

33

A hulladékkezelési szokásaik és a környezeti attitűdjeik alapján három csoportot különböztettünk meg: a többség közepes mértékben környezettudatos

Viselkedés/vélemény csoportok

A csoportok kialakításakor az égetéstől különválasztva a válaszadók **egyéb hulladékkezelési szokásait** (milyen gyakran teszi):

- ☐ szelektíven gyűjti a hulladékot,
- ☐ összenyomja a hulladékot, hogy kisebb helyet foglaljon,
- ☐ gyűjtőbe viszi a speciális hulladékot.

Valamint az alábbi **környezeti kérdésekkel szembeni attitűdjeiket** vettük figyelembe (az alábbi állításokkal való egyetértés):

- ☐ jövedelme egy részéről lemondana, ha azt a környezetszennyezés megakadályozására fordítanák,
- ☐ ha a dolgok így folytatódnak, környezeti katasztrófa lesz,
- ☐ többletköltségek árán is át kell állni a megújuló energiaforrásokra,
- ☐ le kell állítani a paksi bővítést.

A csekély környezettudatosságú csoportban egyszerre van jelen a téves információ és az érdektelenség – ebben a csoportban a legmagasabb azok aránya, akiket nem érdekel, ki mit éget

Az egyes csoportok szocio-demográfiai jellemzői és a hulladékégetéssel kapcsolatos ismereteik és attitűdjük

Nincs környezettudatosság, vagy csekély

Szocio-demográfia:

- Inkább férfiak,
- 55-64 évesek
- Alacsony jövedelműek

Jogtudatosság, ismeret, attitűd:

- A lakosság környezettudatos magatartásának része, hogy mindenki gondoskodik a saját maga által megtermelt háztartási hulladék elégetéséről.
- Védi a környezetet, ha a lakosok saját maguk gondoskodnak a hulladék/szemét elégetéséről.
- Nem érdekel, hogy ki mit éget el, mindenki azt éget, azzal fűt, amivel akar.

Közepes környezettudatosság

Szocio-demográfia:

- Kelet-Magyarország és
- Észak-Dunántúl

Jogtudatosság, ismeret, attitűd:

- Hulladékot égetni a jogszabályok szerint kizárólag erre vonatkozó engedéllyel rendelkező égetőműben lehet.
- Ha valaki mások egészségére káros módon fűt, éget, akkor a hatóságnak szigorúan fel kell lépnie ez ellen.

Erős környezettudatosság

Szocio-demográfia:

- Érettségi vagy felsőfokú végzettség
- Budapest
- Észak-Magyarország és Nyugat-Dunántúl

Jogtudatosság, ismeret, attitűd:

- A lakossági szemétteljesítés jobban szennyezi a környezetet, mint az égetőművek működése.
- Hulladékot égetni a jogszabályok szerint kizárólag erre vonatkozó engedéllyel rendelkező égetőműben lehet.
- Már az is zavar, ha avart égetnek a szomszédban.
- Ha valaki mások egészségére káros módon fűt, éget, akkor a hatóságnak szigorúan fel kell lépnie ez ellen.
- Az égetésre vonatkozó jogszabályokat mindenkinek maradéktalanul be kell tartania, a szegénység sem elfogadható indok a jogsértésre.

A közepesen környezettudatos csoport mind a környezetvédelmi megfontolásokat, mind a hulladékkezelési szokásait illetően nyitott és tájékozottságot mutat

- Az erősen környezettudatos csoportot egyszerre jellemzik
 - a progresszív hulladékkezelési szokások,
 - környezeti kérdések iránti érzékenység és tudatosság.
- A közepes csoport
 - kevésbé érzékeny a környezeti kérdésekkel kapcsolatban, de mutat rájuk bizonyos fogékonyságot,
 - hulladékkezelési szokásai alapján polarizált.
- A csekély környezettudatossággal bíró csoport sem viselkedés, sem véleményalkotás szintjén nem mutat érdeklődést környezeti kérdésekkel kapcsolatban.

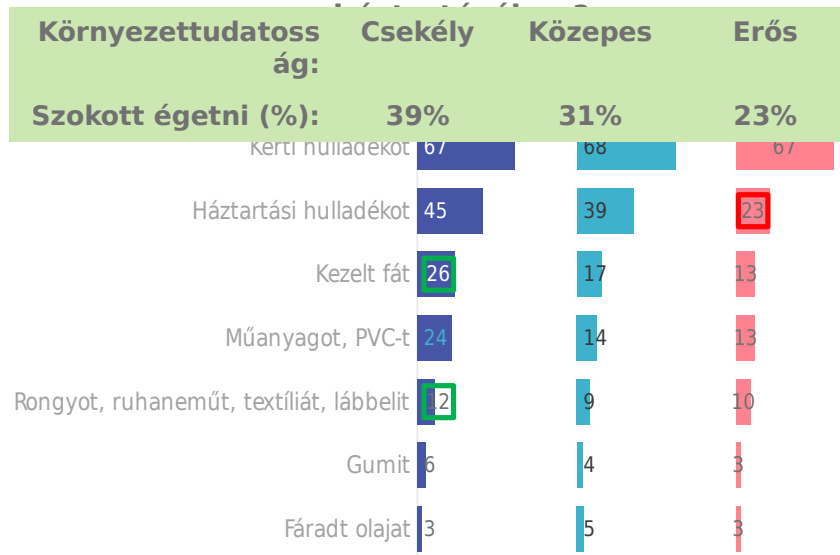
Viselkedés / vélemény az egyes csoportokban

Bázis: n=1000, teljes minta

Jóllehet egyéb hulladékkezelési szokásaikat illetően jelentős a különbség a csoportok között, égetni az erősen környezettudatos csoport is éget - ők jobbra csak kerti hulladékot

A különböző hulladéfkajták közül melyeket égettek

  Szignifikáns eltérés az egyes csoportok között

Jóllehet egyéb hulladékkezelési szokásaikat illetően jelentős a különbség a csoportok között, és eltérés tapasztalható abban is, hogy mennyien égetnek hulladékot otthon, a következő szempontok mentén nincs különbség:

- Átlagosan ugyanannyi féle hulladékot égetnek el (1,4-1,7).
- Minden csoportban gyakorlat a kerti hulladék elégetése.

Az erősen környezettudatos csoportban a háztartási hulladék eltüzelése kevésbé jellemző (de létező gyakorlat körükben is).

A gyengén környezettudatosak között a kezelt fa és a ruhanemű égetése felülreprezentált.

Összefoglalás

Minden negyedik magyar háztartás éget hulladékot kályhában, kazánban, minden ötödik pedig a szabadban. A legtöbben kerti hulladékot égetnek (az összes megkérdezett 22 százaléka), háztartási szemetet 13 százalékuk, kezelt fát 6 százalékuk, rongyot, ruhaneműt, lábbelit szintén 6 százalékuk. Műanyagot (a háztartási hulladékon túlmenően) 3, gumit egy százalékuk szokott égetni. Sokan a nyílt téren is égetnek háztartási hulladékot (10 százalék), kezelt fát (4 százalék), ruhaneműt és lábbelit (3 százalék), valamint műanyagot és gumit (2-2 százalék). A megkérdezettek egyharmada tapasztalta az elmúlt egy évben, hogy lakókörnyezetében mások hulladékot égettek.

A válaszadók 54 százaléka az ismerethiányt, a felelőtlenséget és a szegénységet együtt tekinti a szabálytalan lakossági hulladékégetés fő okának. Harminc százalékuk elsősorban az ismerethiányt és a felelőtlenséget okolja, 15 százalékuk pedig főként a szegénységre vezeti vissza.

Nagyon kevesen jelzik a hatóságnak, ha hulladékégetést tapasztalnak: mindössze 7 százalékuk tett valaha bejelentést. Háromszor ennyien voltak viszont, akik saját maguk szóltak a hulladékégetőknek, hogy azok szabálytalanságot követnek el. A bejelentést tevők arról számoltak be, hogy az esetek túlnyomó többségében történt intézkedés a bejelentés nyomán, de az égetés nem szűnt meg.

A megkérdezettek közel 70 százaléka egyetért azzal, hogy ha valaki mások egészségére káros módon fűt, éget, akkor a hatóságnak szigorúan fel kell lépnie ez ellen. Ennél is valamivel többen állították, hogy az égetésre vonatkozó jogszabályokat mindenkinek maradéktalanul be kell tartania. Mindkét esetben a válaszadók mindössze 2 százaléka mondta, hogy ezekkel az állításokkal egyáltalán nem ért egyet.

Javaslatok

A válaszadók többsége az ismerethiányt, a felelőtlenséget és a szegénységet együtt tekinti a szabálytalan lakossági hulladékégetés fő okának, ezért semmiképpen nem redukálható jogi, illetve hatósági üggyé a szabálytalan égetés elleni fellépés.

Ennek a gyakorlatnak a megszüntetése **komplex fellépést igényel:**

- az égetésre vonatkozó konkrét szabályok és a hulladékkezelési lehetőségek ismertetése,
- a környezeti összefüggéseket jobban átlátó, nagyobb egyéni felelősségvállalás támogatja a szabályos hulladékkezelést, így ennek erősítése felvilágosítással,
- a hulladékégetés szociális és egyéb okainak (költségek elkerülése, nemtörődomség stb.) differenciált kezelése,
- a hatósági működés és a szabályozási környezet összehangolása a hatósági munka javítása érdekében.